

CHORAL SINGING AND CONDUCTING AS AN INTERACTIVE EDUCATIONAL ENVIRONMENT IN THE TRAINING OF STUDENTS - FUTURE MUSIC TEACHERS

Abstract: The report aims to reveal the interactive nature of choral singing and conducting, as a complex musical practice that includes a set of knowledge, skills and competencies. Attention is focused on the interactive methods and technologies that students master in the process of learning choral singing and conducting.

Author information:

Yuliana Panova

Konstantin Preslavsky - University of Shumen

Faculty of Education

✉ j.panova@shu.bg

🌐 Bulgaria

Keywords:

interactive learning, interactive methods, technologies, competencies

Съвременното общество в условията на социокултурни трансформации и глобална информация налага фундаментално нови изисквания за качеството на училищното образование като цяло и едновременно с това - за обучението на учителите по музика, необходимостта от специалисти с „високо ниво на развитие на интелектуален и творчески потенциал, с научна култура на мислене, с установена компетентност в областта на съвременните образователни технологии на всички етапи на учебния процес и на всички нива на познавателна дейност”. [Петров, 2019 с.122]

„Актуалността на проблема е продиктувана от идеята, че за подготовката на съвременния учител е важно не увеличаване количеството натрупана нова информация, а наличието на умения за опериране с новата информация, която да намери своя проекция в реална педагогическа дейност.“ [Марчева, 2018. с.185]

В този аспект новият прочит на традиционните методи на преподаване, както и комбинацията им със съвременните педагогически технологии и методи дава възможност на педагогът да формира и развива устойчив познавателен интерес при учениците. Ето защо при обучението на бъдещите педагози по музика фокусът на образователния процес трябва да бъде насочен към иновативни и интерактивни образователни технологии и методи, които позволяват на бъдещия специалист да развива по най-добрия начин уменията, способностите и компетенциите си, необходими за успешната му бъдеща дейност:

- притежаване на професионални умения;
- способност да се адаптира гъвкаво в различни житейски ситуации, самостоятелно да придобива необходимите знания, умело да ги използва в професионална работа за решаване на възникващи проблеми;
- способност за независимо, критично мислене, способност да се виждат проблемите, възникващи в действителност, и да се намират начини (методи) за тяхното ефективно решение, основано на използването на съвременни технологии;
- яснота в разбирането къде и как могат да се използват придобитите знания;
- способност да генерира нови идеи и да ги разбира творчески;
- гъвкавост и мобилност при използването на иновативни учебни технологии;
- умения и навици за търсене и компетентна работа с информация, за решаване на конкретен проблем, анализ и хипотеза на решение на проблем, обобщаване и сравняване на получените решения с подобни или алтернативни варианти, способност за обосноваване на заключения, прилагане да ги идентифицират и решат нови проблеми;
- общителност, контакт в различни социални групи;
- способност да развият самостоятелно своето интелектуално, културно и морално ниво.

Интерактивните методи в образованието са известни отдавна, но в съвременната научна литература се тълкуват като модел за изграждане на *образователния диалог*. Интерактивността е важна, защото прави участието на студентите в процеса на обучение активно, а не пасивно. [Иванов И.]

В този аспект интерактивността при хоровото пеене и дирижиране е заложена в комуникативната същност на музикално-изпълнителския процес, което включва:

- обратна връзка от преподавателя и другите участници;
- всеки студент има възможност да отразява учебната действителност, да прави заключения, да прилага знанията си на практика;
- използват се всички знания и умения на студентите;
- поемане на риск.

При хоровото пеене и дирижиране обучението на студентите синтезира основните принципи на подходи на интерактивността:

- това, което слушам, наблюдавам и относно което задавам въпроси и ли го обсъждам с някой друг, аз започвам да го разбирам;
- това, което слушам, наблюдавам, дискутирам и правя, ми позволява да придобивам знания и умения;
- това, на което уча другите, ме прави майстор.

Активността на студентите е съсредоточена върху трите типа познавателни процеси: визуален, слухов и кинестетичен, като обучението се основава на всички типични за него видове активност: общуване, изследване, познание, практическо приложение. [Иванов] Обучението се основава на опита и контекста, което правят студентите желаещи и способни да учат.

Хорово-изпълнителските и диригентски дейности изискват активност от страна на студентите в своето собствено учене и активно участие в ученето на състудентите си. Овладяването на хоровата партитура и нейната музикално-изпълнителски реализация включва студентите в множество изследователски действия, поощрява тяхната креативност, дава възможност за избор и разнообразие от взаимодействия. Решаването на изпълнителските и творчески задачи и търсения възпитава нетрадиционно, творческо, широко, открито и асоциативно мислене. Хоровото изпълнителство създава привлекателна обкръжаваща учебна среда за студентите, основана на баланса между тяхната инициатива и лидерството на преподавателя.

Педагогическото взаимодействие е специфична форма на общуване между студентите, педагога и студентите и музикалното произведение, при което музикалното произведение е едновременно предмет и средство на общуване. Художественият диалог между педагога, музиката и студентите се реализира, при условие, че средствата на общуване са продукти на художествена дейност. Художественото съдържание на произведението актуализира субективността и е в основата на творческия диалог с педагога като посредник между студента-изпълнител и композитора на музикалното произведение. Средствата, чрез които се осъществява комуникацията (художественото общуване) при педагогическото взаимодействие са: речта, лично изпълнение с глас и/или инструмент, диригентски жест. [Панова, 2013. с.107]

По време на обучението за постигане на поставените цели и ефективност на образователния процес широко са застъпени интерактивни образователни технологии и методи, значително активиращи процесите на усвояване и затвърждаване на вокално-хоровите навици, даващи нов стимул за творческа колективна работа, създаващи атмосфера на сътрудничество и общо познание за музиката.

При осъществяване на образователния процес се прилагат се три основни групи **интерактивни методи**: *ситуационни, дискуссионни и опитни (емпирични)*, които подпомагат развитието и усъвършенстването на логическото мислене, активизиране на вниманието, паметта въображението, волята, емоциите и чувствата. В същото време те осигуряват процеса на изграждане на двигателните навици, усъвършенстване на диригентската техника и изграждане на навици за управление на музикалното изпълнение. Интерактивните методи са свързани с използване на богат набор от интерактивни технологии.

Говорейки за използването на **интерактивни технологии** следва да се подчертае, че използването на ансамблово-хорово пеене в системата на образователния процес само по себе си е *самостоятелна музикално-образователна технология*, даваща бързи и устойчиви резултати при обучението на студентите. С умелото съдействие на преподавателя те започват самостоятелно да учат, да анализират, да сравняват, да правят изводи, да намират решения на образователни проблеми.

Освен с интерактивната технология в процеса на работа с хор студентите усвояват и други съвременни образователни технологии способстващи активното и хармонично развитие на творческите способности на изпълнителите, а именно:

1. Локална технология и нейното приложение.

Тази технология насочва вниманието на студентите към:

- организацията на отделните части на репетиционния процес и решението на отделни дидактически и възпитателни задачи;

- формулиране на отделни понтия, принципи и подходи;

- възможност за разнообразяване на учебната дейност с хоровите изпълнители.

От посочените по-горе изисквания по време на хоровите занятия студентите усвояват основните видове дейности насочени към решаване на основните задачи на отделните части от репетиционния процес, а именно:

- да обяснят базисните позиции;
- да възпитават и укрепват вокални и хорови умения, постигайки еднаквост в хоровото звучене;
- да разучават нови произведения, давайки кратка информация за техните автори;
- да осъществяват контрол върху постигнатите резултати;
- да разширяват хоровите техники и средства на изпълненията;
- да работят над художествената изразителност на изпълнението, постоянно да се стреми към усъвършенстване на изпълнителското майсторство на хоровия колектив.

2. Професионално-ролеви технологии

Използването на тези технологии при работата си с хоровия колектив позволява на студентите поетапно да планират своите дейности като диригенти на хора, което се свежда до:

- избор на произведения от изучавания хоров репертуар;
- кратък хоров анализ на произведението;
- подготовка на произведението с преподавателя по дирижиране;
- диригентска работа с хора по време на занятията по хорово пеене и дирижиране;
- дирижиране на учебния хор по време на концерт.

3. Вокално-хорови приложни технологии

Усвояването на вокално-хоровите приложни технологии дават възможност студентите да изработват еднакви хорови-изпълнителски навици у изпълнителите: единна вокална позиция, стил на звукообразуването, вокалообразуването. Освен това голямо значение в вокално-хоровата работа има изграждането на общ хоров ансамбъл, както и умения за правилно певческо дишане. Важен момент е изграждането на ансамблово-хоровия слух у студентите, който дава възможност за обективна оценка и коригиране на качеството на хоровото звучене, уменията им да слушат тембровите особености на всяка хорова партия и даже на отделните гласове на изпълнителите и провеждане на пълноценна ансамблова и индивидуално вокална работа.

4. Емоционално-художествени приложни технологии

Прилагането на тези технологии в работата си с хора дава възможност за усвояване от страна на студентите на изразителното изпълнение на произведението, пресъздаване на образното съдържание и творческо съпреживяване.

За това допринася тяхното умение да вдъхновяват, способност да пленяват и обединяват целия екип с единно разбиране за намерението на автора, една единствена изпълнителска идея.

5. Технологии за моделиране на музикално-изпълнителския процес

Тези технологии са насочени към изграждане на множество модели на дейностите с техните ограничителни условия (различните видове цели, планове, правила, които обуславят музикално-изпълнителския процес и до голяма степен зависят от управленските решения по време на изпълнение) [Филева, Тужаров, 2007]. В смисъла на концепцията за *управление на процеси в реално време*, във всеки момент студентът следва да реши задачата - какви действия да се предприемат при текущото състояние на процеса, за да се поддържат желаните стойности на изхода. Това налага студентите да могат да:

- избират най-добрия и оптимално ефективен вариант от възможните;
- свързват целесъобразността на действията с постигнатия резултат спрямо поставената цел;
- дават отговор на въпроса, дали се вършат "правилните" неща;
- определят преките дейности от работния процес, в точно определен момент и място в музикално-изпълнителските ситуации.

Компетенциите, които придобиват студентите при изучаването на дисциплината Технологии в хоровото пеене и дирижиране са свързани с формирането на умения за организиране, ръководство и реализиране на хорово-певческа изпълнителска дейност с цел постигане на свободно, художествено музициране на песенния материал залегнат в учебните програми на детската градина и общообразователното училище. Тези компетенции са част от общия комплекс професионални компетенции, които придобиват студентите, завършващи Педагогика на обучението по музика „Бакалавър”.

Формирането и развитието на тези компетенции у студентите се налага от естеството на музикално-изпълнителските дейности (певчески и инструментални) в училище, които в по-голямата си част са колективни дейности. Това прави изключително необходимо използването

на музикално-хоровите технологии при изграждането на хорово-певческите умения и навици на учениците и реализирането на ефективна певческа дейност.

Колективния характер на музикално-изпълнителските дейности (най-вече певческите) в училище налагат изграждането на хорово-певческите навици у учениците. В процеса на колективното изпълнителство, се формира чувство за човешка общност, духовно единство, съпричастност. Във всяко от децата е заложен стремеж за активни форми на овладяване на изкуството на музиката. [Дяченко, 2014. с.36] Прилагането на принципите на ансамблоротовото пеене в обучението по музика допринася за развитието на индивидуалните музикални способности на учениците в рамките на груповите интонационни дейности и освен това са фундаментална основа за музикалното им развитие.

Въпреки, че е колективното/хоровото пеене е практика, която генерира мотивация технико-музикалния процес, изискващ постигането на определени цели, може да бъде изморителен и демотивиращ процес. [Mathias, 1986] Овладяването и прилагането на интерактивните методи и технологии в такъв момент ще позволи на студентите в практиката си на учители по музика да търсят и в същото време авторитерно да управляват образователните и тълкувателни процеси, както и разбирането на проблемите и индивидуалните очаквания на децата.

Посочените дейности допринасят за по-добра атмосфера в часа по музика, фокусиране на вниманието на децата върху дейностите, намаляване на напрежението, което позволява постигането на по-добри резултати в учебния процес. Създава се пространство на взаимодействие с музикалното изкуство, чрез рефлексия се очертават основанията за практикуване на определена музикална дейности заедно.

References:

1. Dyachenko I. Yu. Teoria i metodika muzikalynogo vozpigatia. TGU.Tyumeny. N 978-5-400-01013-2. 2014. s.36
2. Ivanov I. Interaktivni metodi na obuchenie. <https://angelsto.files.wordpress.com/2015/07/1.pdf>
3. Marcheva, P. Muzikalnopedagogicheskite umenia na badeshtite nachalni uchiteli – otsenyavane i samootsenyavane. Universitetsko izdatelstvo VTU „Sv. sv. Kiril i Metodiy“. Veliko Tarnovo. 2018. s.185
4. Panova, Yu. Muzikalno-pedagogicheski problemi na obuchenieto po ”dirizhirane ot klavir” na studentite ot spetsialnost pedagogika na obuchenieto po muzika. Disertatsia. ShU Ep. Konstantin Preslavski. 2013. s.107]
5. Petrov, Ventsislav. Informatsionni i komunikatsionni tehnologii v muzikalното obrazovanie. Aktualni politiki i praktiki v obrazovaniето (sbornik s dokladi ot nauchno-prakticheska konferentsia). Pleven. ISBN: 978-619-91255-1-9, COBISS.BG-ID 1289892836. 2019. s. 122.]
6. Fileva, P., Tudzharov H. Totalno upravlenie na kachestvoto ili novata filosofia na biznesa. Sofia. 2007
7. Mathias. N. Coral: um canto apaixonante. Brasília: Musimed. 1986